

הרב יהושע מונדשיין

עיה"ק ירושלים

סגולות והנהגות לשעת מגיפה ר"ל מאדמו"ר בעל ה'תניא' וצאצאיו

[א]

לפנינו שאלה ששאלו אנשי העיר אורשא מאת אדמו"ר הצמח-צדק, ותשובתו אליהם.

השאלה נשאלה בתחילת שנת תקפ"ח, היא שנת חייו האחרונה של "האדמו"ר האמצעי" ר' דובער מליובאוויטש, שאז לא היה הצמח-צדק עדיין רבם של חסידי חב"ד. וזאת, מפני שעור בקיץ תקפ"ז נסע האדמו"ר ר' דובער למקום מנוחת אביו – אדמו"ר הזקן בעל ה'תניא' – אשר בהאדיטש הרחוקה, שם עשה את הימים הנוראים דשנת תקפ"ח, ושוב לא חזר לביתו שבליובאוויטש עד הסתלקותו בחודש כסלו שלאותה שנה (ראה: בית-רבי, ח"ב, פ"ו).

השאלה והתשובה נעתקו מכ"י מוסקבא 159 (דף 165 ב), שרובו ככולו מאמרי חסידות חב"ד.

שאלה ובקשה מאדמו"ר שליט"א ר' מנחם מענדל, אודות חולאת החוזרת על העיר ר"ל

לכבוד ידיד ה' הרב הגדול בתו"ח המפורסם מהור"ר מנחם מענדל,

היות שבעה"ר חוט הדין שלמעלה משוך עלינו זה כמה חדשים ליסרנו במיתת אנשים, עד שכמעט אין יום שלא ימותו ג' או ד' נפשות ר"ל, לזאת להתאפק לא אוכל מבלי להפיל תחינתנו לפני רופכת"ה אשר שום ישים אל לבו להשתתף בצערנו, להתגולל עלינו בעוז החסד ועוצם הרחמנות לחוס עלינו ועל עוללינו וטפינו, להורות לנו המעשה אשר נעשה, ולעורר מקורי החסד והרחמים, שבלי ספק, נוסף על ידיעת נפשו, מקובל אצלו ענינים סגוליים מכבוד מאור עינינו ורוח אפינו וזינו הגאון המובהק המפורסם כ"ק אדמו"ר ז"ל נ"ע² ובנו חותנו כ"ק אדמו"ר שי' לאו"ט, שבאמת כל גוף נשבר מאנחה אשר גבר, כי זה בכמו שלושה חדשים סעו ממנו למנוחות קרוב לשני מאות נפשות, אשר ע"ז כל נפש ידאב עלי כל לב הנכאב ומלאה עצב ותוגה מאשר פשטה הנגע, עד שלא יתענגו בטעם הזיו והנגה, ולאבל נהפך כל חגה.

1. = רום פאר כבוד תורתו הרם.

2. הוא אדמו"ר הזקן בעל ה'תניא', זקינו של הצמח-צדק.

3. הוא אדמו"ר האמצעי ר' דובער מליובאוויטש, בנו של אדמו"ר הזקן וחיתנו של הצמח-צדק.

ולזאת (יקיצנו) [נעצנו] כליותינו להודיע לכבוד רופכתה ע"י המשולחים מוכיז צערנו וצרותינו, ולהתנפל לפני רגליו בענין הבקשה להורות לנו הסגולה גשם ונגלה אשר נעשה, והוא בחכמתו וצדקתו יעשה בענינים רחנים וצפונים ונעלמים, ומעיני בשר מכוסה.

אלה דברי המעתיירים והמבקשים, ובאנו על החתום היום יום כ' א' רחוקה שנת תקפ"ח פה אורשא יצ"ו.

תשובה מאדמו"ר שליט"א ר' מנחם מענדל שי'

אף שאיני כדאי ששלחתם אלי, אך לא אוכל להשיב ריקם מפני כבוד הציבור. והנה נזכרנו שבכיוצא בזה צויה כאדמו"ר הגאון וצלה"ה זי"ע לעשות מעשה דר' אחא הנזכר בזה"ק ח"א דק"א, וע"ש בהרמ"ז.⁴ עוד לפי מאמר ירידנו המוכיז שי' שנסתבר בילדים ענין ... ר"ל, הרי שנינו פ"ה דאבות דבר בא לעולם על מיתות כו', ואי לזאת על האבות והמלמדים לראות לאפרושי מאיסורא ולהוכיחם על פשעיהם שישובו מבסלה.

עוד שם במשנה ומפני גול מתנות עניים, ע"כ ראוי להרבות בצדקה, וצדקה תציל ממותה עצמה, ומבואר באגה"ק⁵ שיש מעלה גדולה ונפלאה בנתינת הצדקה בהרבה פעמים, אפילו אם הסך עולה הכל אחד, וכמ"ש הרמב"ם בפ"י המשניות באבות ע"פ והכל לפי רוב המעשה וכו'.⁶ ועי' בס' לבוש שכתב ג"כ בדינים שבסוף הספר.⁷ לכן ראוי שכל מי שאפשר לו יתן

4. ב'מדרש הנעלם' בוהר שם, שצויה ר' אחא לאנשי כפר טרשא לקחת ארבעים איש מהיותר צדיקים שבהם, לחלקם עשרה עשרה ולהעמידם בארבע פינות העיר, ולומר בכוונה גדולה את פירשת הקטורת וענין הקרבן, אח"כ צויה עליהם לילך לאלי הנזכרים למות, ושם יוסיפו לומר גם את הפסוקים זיארמר משה אל אהרן קח את המחלה וגו' ויעמוד בין המתים גו' [והמגיפה נעצרה] (ובהמשך החזירם בחשובה ושינו את שם המקום ל'מחא מחס"א").

ובפירוש הרמ"ז שם (בהשטת עניני הקבלה ורמזי השמות שבלשוננו): רבני כפר טרשא היו חכמים... והודיעו לר' אחא שהיה כח הפסולת מרובה ושלא היה כח בשכינה כביכול לבעול, ורצה להעיל אותם העשוקים בסגולת המסורות לישראל. ולתיקן זה צויה שיקומו ארבעים מהצדיקים שבהם. [ו]הכוונה ליתר המלאכים עם ד' עקריהם וגם הם לר' ויזית, ויאמרו הקטורת. שבפעולת הקטורת או באמירתו בכונה משתלק רשותו [של הסימן]. חירות ממלאך המות וכו'.

5. ב'אגרת הקדוש' (שם) 'הנתיב' סי' כא: מצאנו ראינו בעבודת הצדקה מעלה פריטות גדולה ונפלאה אין ערוך אליה, להיות מעשה הצדקה נעשית בפעמים רבות, וכל המרבה הרי זה משובח, ולא כפעם אחת ובבת אחת, גם כי הסך הכולל אחד הוא, כמיש הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה. [ו]ביאר היטב טעמו ונימוקו, כדי לזכך הנפש ע"י רכוש המעשה... (ומלכד זאת). מעשה הצדקה הנעשה בפעמים רבות להמשיך חיים עליונים לייחוד יחוד עליון פועלים רבות וכו'.

6. מוכח בקצרה באגה"ק שבה' הקדומת. וז"ל הרמב"ם (בפירוש המשנה אבות פיג מט"ו): שהפעולת אסמם יגיעו בכפול המעשים הטובים פעמים רבות, ועם זה יגיע קנין חוק. והמשל בו, כשיתן האדם למי שראוי אלף זהובים בבת אחת לאיש אחד, ולאיש אחר לא נתן כלום, לא יעלה בידו מדת הנדיבות בזה המעשה האחד הגדול, כמו שמגיע למי שהתנדב אלף זהובים כאלף פעמים. ונתן כל זהוב מהם על צד הנדיבות, מפני שזה כפל מעשה הנדיבות אלף פעמים. והגיע לו קנין חוק. וזה פנים אחת לכך התעוררה נפשו התעוררות גדולה לפעול טוב, ואח"כ פסקה ממנו.

7. 'לבוש שרי' ליוהר-דעה (להרחיק בעל הערבי נחל), ובסופו חידושי דינים מלוקטים השייכים ליוהר. וז"ל שם (בסעיף קנ"ד): חייב כל אדם להחזיק במדת הצדקה, ושהיה לו כוס מיוחד לצדקה. וביארו המחברים, שטוב יותר ליתן מעט מעט, מליתן הרבה בפעם אחת. לכן ראוי לו לאדם שיתן בכל פעם מעטע אתה לכיס של צדקה, וכן יעשה בכל שעה, והכל לפי ערכו והשנת ידו, עד שיצטרף מה שיתן בכל היום להשבין גדול. והכל יעשה לשם שמים. וכשמוזמן לו מי שצריך לקבל צדקה, או יחלק מהכיס. דכך ראוי לנהוג. ולרעתי זה הוא

מטבע א' מידי שעה ו[ו]קודם כל תפלה, בענין שיהי' ח"י קטנים* בכל יום. ואח"כ יכול לחלוק מצדקה זו כרצונו, גם על מה שהי' מחלק בלאו הכי. ומי שא"א לו, יתן פחות מזה, מ"מ יתן כמה מטבעות בכל יום.

גם יתקנו המדות והמשקלות, שהם גדול עונשן מעונש עריות.⁹ לפי"מ שאמרו המוכ"ז שהחולאת געל וזכט"ר ר"ל, נכון מאוד להזהר בפת שחרית שמצלת מן החולאים התלולים במרה. ויהי' ברחמיו יסיר מהם כל חולי.

בראשית חכמה שער התשובה ספ"ו העתיק דברים המאריכין ימים הנז' בדברי רז"ל, ואחד מהם ולא ישנתי בביהמ"ד¹² כו'. וא"כ מכ"ש שיש להזהר שלא לשוה שום שיחה בטילה ח"י בבמה"ד משיתחיל הש"ץ להתפלל עד גמר קריש בתרא, שחרית ערבית מנחה.¹³ וע"ש ליזהר במדת אמת שסגולתו לאריכות ימים. ובפרט בדבר הכתוב בעשרת הדברות כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך כו'.

[ב]

'קבלה' זו נעתקה בכ"י מוסקבא הנ"ל, בהמשך לשו"ת שבאות הקודמת, ומתייחסת לאדמו"ר הזקן.

בכל עושי צדקה בכל עת. וע"ז אמרו רז"ל בביב [ט, ב] מה שריון זה כו' כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול. ויש לכל אדם כשר לנהוג כן לשם שמים.

ובביאורו שם (אות רטו): ידוע שהעבודה צורך גבוה, כי כן עשה הקב"ה עולמו למען יהי' שבו ועושה... ולכן ברגע שתאדם עושה מצוה גורם חנונו בכל העולמות ותענוג כביכול להשיי. וביחוד במצות הצדקה כי רב כחה. ולכן, האיש אשר מבין בכל מעשיו רק למען כבוד שמו הגדול, ולא לשום שבר, הנה זה האיש לא יחפץ ליתן שני פרוטות בפעם אחת לצדקה, ומכ"ש הרבה פרוטות, כי הרי כשם שגורם חנונו נכונתו לצדקה דיוק זהב, כך גורם כונתו פרוטה, ולכן יתנדב לבו לכבוד ה' לעשות הרבה פעמים מצות הצדקה, ויתן בכל פעם פרוטה, ממה שיתן בפעם אחת כמה פרוטות. אמנם חלילה לו לחשוב שכבר יצא י"ח בעשותו עשר פעמים צדקה בכל פעם פרוטה, אם ידו משגת ליתן הרבה, אלא אנרכא יוסיף אומץ במצות הצדקה בכל יכולתו. ויתן כ"כ פרוטות עד שכהצטרף יעלה בכל יום לחשבון גדול. והרווחה שהוא מהעושי צדקה בכל עת, וגורם כמה וכמה פעמים חנונו ושפע בכל הקרדשה. ואמנם, עדיין לכאורה יש גם חסרון בעשותו ככה, כי פשוט הרבה שחונות פרוטה – עם היותו גורם חנונו למעלה כמו הנותן דיוק זהב. עכ"ז שבר הנותן דיוק זהב מרובה ביותר בכמות ואיכות, וא"כ זה שחונות בכל פעם פרוטה, לא עשה מעולם מצוה אחת גדולה כמו זה שחונות דיוק זהב. אלא, שזה שאינו מבין במעשיו לשום קיבול שבר רק לכבודו ית'. אינו חושש אף אם יהיה שבר הנותן דיוק זהב בפעם אחת עולה יותר מקיבוצו כל הפרוטות שלו. וע"ז אמנם הבטיתו חז"ל שבעשותו ככה ואינו חושש לשכרו, הנה שברו אותו על כל פורסה כמו שעולה צירוף כל הפרוטות יחד. והוא המשל בהשריון. שכאשר יהיה בלי שקששים יהיה בגד חשוב ונאה בלתי מתחרב מחלקים קטנים, אלא שאין עושה פעולה במלחמה כ"כ, משא"כ בהיותו מחובר מהקששים הקטנים, נעשה מכללם מלאכת השריון בתכלית להגן במלחמה. ויש על כל חלק החשיבות שחבר מהקששים כולם, כי בקיבוצם נעשה שריון שלם, מה שא"כ בהיחסר אחד מהם. וכן הענין בצדקה, כי אם היות מהשריון כולו, כי בקיבוצם נעשה שריון שלם, מה שא"כ בהיחסר אחד מהם. וכן הענין בצדקה, כי אם היות כונתו דיוק זהב בפעם אחת הוא מנה אחת אפים, מ"מ בהצטרף כל הפרוטות לחשבון דיוק זהב, אזי בעד כל פרוטה מקבל שבר מה שיתן בעד דיוק זהב. מאחר שכונתו היה כונתו הפרוטות לאחרים כדי שיתרבה החנונו למעלה, אי"כ בכל פרוטה היתה כונתו ליתן עוד הרבה, ולכן כל פרוטה בפ"ע מצטרפת לחשבון גדול, וכאמור.

והכן, כי הוא ביאר נכון, ואין להאריך יותר ודו"ק.

8. המטבע הקטן ביותר (כגון קופיקות ברוסיה).

9. גמ' ב"ב פ"ה, ב (קשה עונשן של מרות וכו') ורמב"ם פ"ו מגניבה ה"ב. ובשו"ע ח"מ ס' רלא סי"ט.

ובשו"ע ארמ"ר הל' מרות ומשקלות הסי' (קשה עונשן של מרות ומשקל וכו').

10. צ"ח: jaundice.

11. גמ' ב"מ ק"ב, ב (ששמונים ושלושה חלאים תלויין במרה, וכולן פת שחרית כמלת וקיתון של מים

מבטלתן). שו"ע ארמ"ר או"ח ס' קנה ס"א.

12. תענית כ. ב.

13. כאן נקט בלשונו של זקינו באגרת-הקדש (שבט' התניא) ס' כד: שלא לשוה שיחה בטלה משיתחיל הש"ץ להתפלל התפלה, עד גמר קריש בתרא, שחרית ערבית ומנחה.

קבלה מאדמו"ר ז"ל נ"ע

שבעת מקרה העדר נפשות ר"ל, יכריזו ברבים הירושלמי שהביא התוס' בסוטה (דף נ"ד ע"א) על מה שאמרז"ל שבירדן קבלו ישראל עליהם ערבות על הנסתרות, וראי' מעכ"ן, ע"ז אמר רבי לוי ביבנה הותרה הרצועה, יצאה בת קול ואמרה אין לכם עסק בנסתרות. איש בחטאו ימות וצדיק באמונתו יחי.¹⁴

[ג]

גם 'סגולה' זו רשומה בכ"י מוסקבא (דף 66 ב), וגם היא מתייחסת לאדמו"ר הזקן.

סגולה נפלאה לחולה ר"ל בעת המצוי

(הועתק אות באות מהעתקה שנייה לכתב יד קודש אדמו"ר נ"ע)

עשרה אנשים ביחד יאמרו אצל החולה פעם א' אחר חצות הלילה ופעם ב' סמוך למנחה, ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה כו', עד והמגפה נעצרה [קרח יו, יא-טו].

אח"כ יאמרו פ' הקטורת ויאמר ה' אל משה קח לך כו' [תשא ל, לד], עד סוף פטום הקטורת.¹⁵ ויאמרו פסוק הראשון ויאמר ה' כו' ג' פעמים, ואח"כ יאמרו ג' פסוקים ה' צבאות עמנו כו' ה' צבאות אשרי כו' ה' הושיעה כו' ג"פ. ואח"כ יאמרו ויקרא משה לכל זקני ישראל, עד וישתחוו בפ' בא [יב, כא-כז].

ואח"כ יאמרו למנצח בנגינות כו' אלקים יחנונו כו' [תהלים סז].

אח"כ יאמרו פסוק ויאמר אליהם ישראל אביהם א"כ איפוא זאת עשו כו' [מקץ מג, יא].

אח"כ יאמרו פסוק ויהי נועם [תהלים צ, יז] ג"פ, ומזמור יושב בסתר [שם צא] עד בישועתי פ"א.

ועל העתקה הראשונה שהועתקה מגוף הכתב כ"ק אדמו"ר נ"ע בא עי"ח מוהר"ר יצחק איוויק במריה זלמן, שמש ונאמן רביד צדק דק"ק מאהליב יצ"ו.¹⁶

[ד]

כאן מכתבו של האדמו"ר ר' יהודה ליב מקאפוסט (בנו של הצמח-צדק), שבו מעתיק הוא 'סגולה' מאדמו"ר הזקן.

14. הסיים "איש בחטאו ימות וצדיק באמונתו יחיה" אינו בתוספות שם, וגם לא בירושלמי (סוטה פ"ז ה"ה).

15. משיטפא דלישנא נראה לכאורה, שכונתו לנוסח הנאמר בתפילת השחר יחנו רבנן פטום הקטורת כיצד? (שהוא מיוסד על הבבלי כריתות דף ר' ע"א, והירושלמי יומא פ"ד ה"ה). וא"כ בפסוקי פרשת הקטורת (דלעיל) אומרים עד פס' לו (ישחקת ממנה). קודש קדשים תהיה לכס"ה, וכנראה שמוסיפים כיניהם גם את הקטע: ונאמר יזהקטיר עליו אהרן... לפני ה' לדורותיכם" (תצוה ל, ו-ח), וכפי שהוא בנוסח התפילה שם.

16. לא מצאתיו בין השמשים והנאמנים החתומים בפנקס מאהליב (בתי"י פס"ב C126). ואולי השמש ונאמן רביד צדק אינו זה לשמש ונאמן הקהל, שהוא זה החתום בפנקס הקהל.

המכתב מצוי בכ"י ווארשא 1007 (דף של, א), ונדפס בס' 'מאה שערים' (דף כ) ומשם ל'אגרות בעל התניא' (עמ' רלד).

סגולות מרבינו הגדול נ"ע

ששלח אדמו"ר הרי"ל נ"ע לאנ"ש דליעפליא בעת זעם ר"ל

ה' ישפות שלום וכט"ס לכ' ידידי הנגידים המופלגים הוותיקים ש' דק"ק ליעפליא.

מכתבם קבלתי. יהי רצון מלפני השי"ת שיקיים בכם כמ"ש והסירותי מחלה מקרבך. ומוס"פ צעטיל סגולות מכאזמו"ר נ"ע בג"מ.

ויקבלו החיו"ש והברכה בכל כו' ידידם דו"ש מלונ"ח

יהודה ליב

נכון ללמוד בכל בהב"נ או כאו"א בביתו פ' קטרת עם פירש"י (בל"א צו פאר טייצין),¹⁷ היינו ב' תצוה [ל, א] מן ועשית מזבח כו' עד סוף.¹⁸ ובפ' תשא פרשה א' פסוק כ"ב [וידבר.. ואתה קח לך בשמים ראש..] עד סוף פס' ל"ח.¹⁹ ובפ' קרח סי' ט"ז מפסוק ל"א [ויהי ככלותו לדבר.. ותבקע האדמה..]²⁰ עד והמגפה נעצרה.

גם לקרות פרשיות הג"ל שנים מקרא ואחד תרגום.

גם מי שאפשר לו ללמוד ברמב"ם ח"ג²¹ מענין הקטרת מפ"ג להל' תמידין עד סוף הלכה י"א.

והשי"ת ברוב רחמיו וחסדיו יסיר כל מחלה מאתם ומעלינו ומכל אחב"י אכ"י.

ולהרבות בצדקה כן צדקה לחיים.

17. = לבאר מלה במלה בלשון אשכנז.

18. הוא פרשת בניית מזבח הקטורת (שלא נכללה בצעטיל הנ"ל [אות ג] בשם אדמו"ר הזקן). וההקטרה. 19. נוסח זה כולל את פרשת שמן המשחה, ומסתיים במלים "ונזכרת מעמיו", ודברים אלו צריכים ביאור. ואילו בצעטיל הנ"ל (אות ג) נאמרים רק הפסוקים השויכים לעשית הקטורת (לד-ל, ראה בהע' 15 ולהלן אות ה). על הקשר בין סמי שמן המשחה וסמי הקטורת, ראה בפירוש הרמב"ן (פ' תרומה כה, ו; תשא ל, לה), אור-התורה לאדמו"ר הצי"צ (תשא עמ' א'תתקמ"ו), מאור-ושמש השלם (רמזי פורים, עמ' שלו הע' נב). 20. בצעטיל הנ"ל (אות ג), לומר מ"יואמר משה אל אהרן, שהוא סי' י"ז פס' י"א (ואליכא דשניהם מסיימים ביהמגפה נעצרה, סי' י"ז פס' ט"ז), ולכאורה גירסת הנוסח הארוך צ"ע, כי מה לנו לומר פסוקי פורענות בעת צרה, וברוך ה' יתברך.

21. ב'אגרות בעל התניא' (עמ' רלד, הע' 3) מציב כאן 'סימן שאלה', והנה בדפוסים רבים של הרמב"ם נאמר בסוף חלק ומנים: "יובאן גלם החלק הראשון..", ובסוף חלק קדושה: "יובאן גלם החלק השני..", ובסוף חלק טהרה: "גלם חלק שלישי..", (במהדורות הנפוצות כיום נשמט 'סיום' החלק השלישי, אבל ראיתיו בכל הדפוסים שבדקתי ושהיו נפוצים באותן שנים, והם: פירודא תקכ"ה-תקכ"ו, בארדיטשוב תקס"ח-תקס"ט, דירנפורט תקס"ט-תקע"ד, לעמבערג תקס"ט-תקע"א, בערלין תרי"ג). הרי לן שהיה החוקה נחלקה גם כחלוקה שונה – היא החלוקה הפנימית לארבעה כרכים – שעל-פיה נמצאות הלבנות אלו בחי' [והעירני הרי"ך ברוך אבערלאגנדר יצ"ל, מאמרו בזה בס' 'הרא"ש רבינו אשר ביר' וחיאל וצאצאיו חיותם ופעלם' (לרא"ח פריימן הרי"ד), עמ' קמ"ד] (בנוסח הנדפס ב'מאה שערים' ו'אגרות בעה"ת' נאמר כאן 'חז"ב', אך בפנים העתקתי כפי שהוא בכ"י ווארשא 1007 ובפי שהוא לנכון).

[ה]

נוסח קרוב לזה [אך בהשמטת הפסוקים מפ' קורח] נמצא בכ"י מוסקבא 247.
 ללמוד בכל יום פ' ועשית מזבח עצי שיטים קטורת כו' עד סוף הסדרה עם
 פירש"י, ואח"כ לקרות כל הפרשה שמו"ת.
 ואח"כ ילמוד בפ' תשא מן ויאמר כו' קח לך סמים עם פירש"י עד סוף
 הענין. וגם לקרות שמו"ת.
 ומי שאפשר לו ילמוד בהרמב"ם בהל' קטורת.
 כך מקובלני מאזמור"ר נ"ע זיע"א.

[ו]

להלן שלושה מכתבים מהאדמו"ר ר"ש זלמן מקאפוסט, נכד הצמח-צדק (בנו של
 האדמו"ר רי"ל, לעיל אות ד), ומפליא שגם הם נכתבו לאנשי העיר אורשא (כדלעיל
 באות א). עיר זו סמוכה מאוד לקאפוסט.
 כדרכו ברוב מכתביו לחסידים, לא חתם האדמו"ר מקאפוסט את שמו במכתביו.
 המכתבים נעתקו מכ"י ווארשא 1007 (דף רחצ, ב ואילך).

מאדמו"ר שליט"א לארשע בעת המחלה (חוליריעה ר"ל)

בע"ה יום ד' ערי"ח אלול ימי רצון ורחמים.

קבלתי אגרתכם. ללמוד בבוקר (קודם תפלת שחרית) בשמחה פ' חומש עם
 רש"י, ומשנה משניות, ופרק תניא. והעיקר לא לירא ולא ליפחד כלל, כי זה
 אסור ע"פ ר"ת וגם ע"פ מדת מוסר (לפנים משורת הדין), כ"א לבקש רחמים
 בשמחה.

הקב"ה ירחם על עמו ונחלתו, ויסיר המחלה מעליכם ומעל כל ישראל,
 שלא תראה ולא תמצא עוד על הארץ לנצח, וכל החולים ישלח דברו הטוב
 וירפאם רפו"ש מהרה כיר"א.

בע"ה יום ה' ר"ח אלול ימי רצון ורחמים.

ה' ישפות שלום לחיים טובים לכללות קהלות עדת ישורון, מופלגים וי"ח
 נגידים ו"א דק"ק ארשע, ובראשם ההמ"ץ²² המפורסם, ה' עליהם יחיו לנצח.
 מכתבם קבלתי וקרייתי בגודל השברון לב ובמר נפש. תיכף ומיד כתבתי
 נוסח עבור כללותם שי', ושלחתי ע"י המיוחד לזה.²³ כי אני מונע א"ע מלילך

22. = הרב המ"ץ. ואולי הוא מוה"ר יצחק אייזיק אביד אורשא, שאליז כתב הצמח-צדק תשובה בשנת
 תרי"ג (ראה שו"ת ציצ אהע"ז סי' שסה).

כעת, וגם עבדיו ועבדו בני עירי שי"נ²⁴ שלחתי ג"כ עשרים אנשים שי"נ, ולא הלכתי בעצמי.

הקב"ה ברחמיו המרובים ירחם על עמו ונחלתו ויסיר מיד מעליכם ומעל כל ישראל כל נגע וכל מהלה, ובפרט המחלה הזאת ר"ל לא תראה ולא תמצא עוד בארץ. וכל החולים שנחלו במחלה זו או בהולי אחר, ישלח הקב"ה דברו הטוב וירפאם מהרה רפו"ש בתוך כ"י. ונאמן הוא בעל הרחמים לרחם בכל עת.

ידידם דוש"ת מלב ונ"ח ומתפלל שלומם ובריאותם בעזה"ש.

ב"ה ר"ח אלול.

אהו"י ש"ב ר"ז שי' ולכל אנ"ש שיחי'.

אתמול הושבתי לכם ע"י הצייר. עיקר ענין זה הוא רק שלוחה מאתו ית' להראות השגחתו ית' למעלה מהטבע (כמה שנעלם מכל החכמים והדאקטורים סיבת דבר זה ממה ולמה כו'), והמכוון לזה כדי שהזי יתן אל לבו לשוב כ"א מחטאו. והזמן לזה בתפלה באהבת עולם ובברכת השיבנו וסלח לנו, ובאמירת תחנונים שאחר שמונה עשרה. ודי בזה, ולא להיות בעצבון יותר ח"י בשום פנים, ובהסכם חזק חק ולא יעבור כו' (וזולת זה אין מה ליפחד כלל, כי ח"י לא ניתן רשות כו' ה"י).

ובלב נכנע ושמה לבקש רחמי ה' המרובים, הטוב כי לא כלו רחמין. וללמוד בשמחה כמ"ש אתמול, ולבטוח במדת טובו ורחמנותו שיאמר כו' הרף. ויוסיף לכם שנות חיים טובים וארוכים בתוך כלל כל ישראל כי"ר אמן.

23. הכוונה, כנראה, שהוא כתב גוסס 'פדיון נפש' ושלחו לקרותו באוהל קברו של הצמח-צדק.
24. = שיחיו נצח.

לחנך עצמו בתורה לשמה בימי החנוכה

כל איש ישראל מחויב לחנך א"ע בלימוד התורה לשמה לזכות באור החכמה העליונה אשר מופיע בימי החנוכה ויכוון לעשות כ"ד קשויי כלה כמ"ש (משלי ל"א כ"ח) קמו בניה ויאשרוה בעלה ויהללה, כי בתחלה קמו בניה ויאשרוה במצות ובמעשים טובים והשכינה מתפארת חזי במאי ברא אחינא לקמד, ובוה בעלה ויהללה, וז"ש (במדבר ז, פד) זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו מאת נשיאי ישראל, היינו לתקן השכינה שנקראת זאת, ביום המשח אותו לשון אות, וזה הרמז (בראשית ב, כג) כי מאיש לקחה זאת, היינו שתיקון זאת הוא ע"י איש האלקים. (תפארת שלמה פ' מקץ)